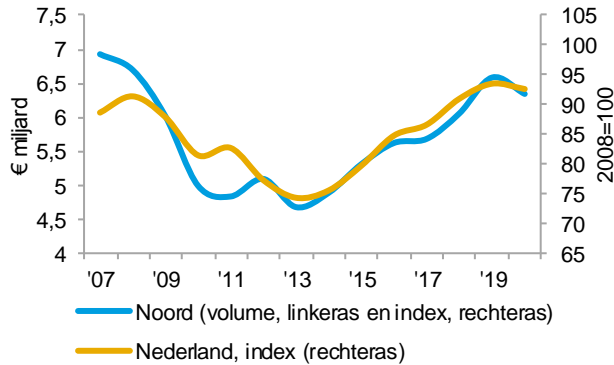

Samen met het EIB brengt Bouwend Nederland op BouwActueel alle relevante economische markt- en bedrijfsvoeringsinformatie voor leden bijeen. De website biedt inzicht in recente ontwikkelingen, prognoses en kengetallen bedrijfsvoering. Dit betreft zowel landelijke informatie als informatie voor de regio. Deze kwartaalrapportage biedt u inzicht in actuele economische ontwikkelingen voor uw regio en deelsector. Meer informatie vindt u op www.bouwendnederland.nl/bouwactueel.

Ontwikkeling bouwproductie

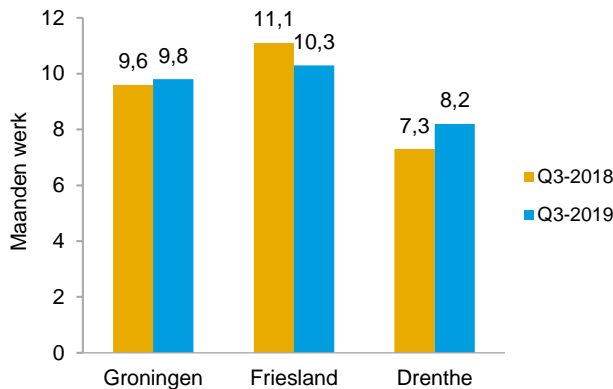

Productie groeit in 2019 met 8,5%

De sterke groei van de bouwproductie in regio Noord zette ook dit jaar door. Met een groei van 8,5% was de dynamiek nog iets sterker dan een jaar eerder (+6,5%). De totale bouwproductie kwam in 2019 uit op € 6,5 miljard. Het beeld voor de bouwproductie slaat in 2020 als gevolg van onder andere de stikstofproblematiek om. Naar verwachting krimpt de productie dan met 3,5%, wat voornamelijk het gevolg is van een sterke daling van de utiliteitsbouw in de regio.

(Alle productiebedragen zijn in prijzen van 2018)

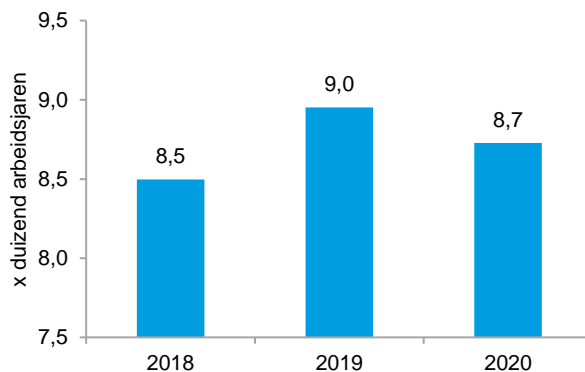
Orderportefeuilles

Werkvoorraad per saldo licht gestegen

De werkvoorraad van bouwbedrijven in regio Noord nam in het derde kwartaal van 2019 per saldo licht toe ten opzichte van dezelfde periode een jaar eerder (+0,3 maand). Drenthe was de drijver achter de groei in de werkvoorraad (+0,9 maand). In Friesland was juist sprake van een kleinere werkvoorraad (-0,8 maand). De werkvoorraad van bouwbedrijven in Groningen bleef nagenoeg stabiel (+0,2 maand).

Ontwikkeling werkgelegenheid

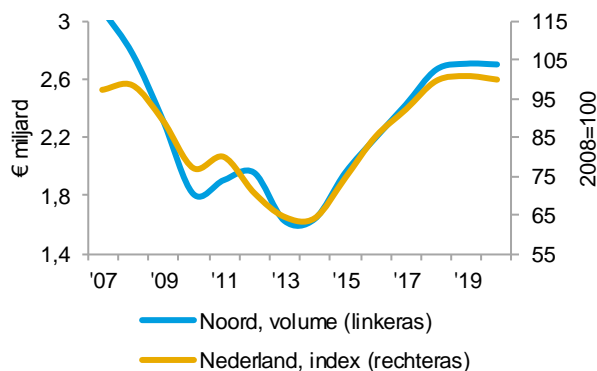
Arbeidsvolume groeit met 5,5%

De werkgelegenheid in Noord nam dit jaar met 5,5% toe en kwam daarmee uit op 9.000 arbeidsjaren. In lijn met de verwachte krimp van de bouwproductie, zal de werkgelegenheid volgend jaar weer afnemen. Het groeipercentage voor 2020 wordt geraamd op -2,5%, waarmee de werkgelegenheid in Noord terugvalt naar 8.700 arbeidsjaren.

(Het betreft hier de werkgelegenheid van de uitvoerende bouw)

Ontwikkeling woningbouwproductie

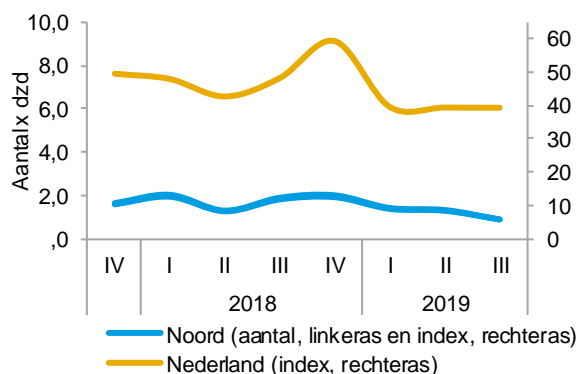

Productie groeit met 1,5%*

Na een periode van forse groei nam de woningbouwproductie in Noord dit jaar licht toe met 1,5%. De woningbouwproductie in de regio ontwikkelde zich hiermee op eenzelfde niveau als het landelijk gemiddelde. De productie in de regio kwam dit jaar uit op € 2,7 miljard. Net zoals dit jaar wordt volgend jaar ook een afname van de groei verwacht. Naar verwachting blijft de woningbouwproductie in 2020 op hetzelfde niveau hangen als dit jaar.

* Nieuwbouw, herstel en verbouw, onderhoud

Aantal vergunningen woningbouw

Daling verleende vergunningen

Het aantal verleende vergunningen voor woningen volgt sinds het derde kwartaal van 2018 een negatieve trend. In de eerste helft van 2019 werden voor ongeveer 2.700 woningen vergunningen verleend. Dit is bijna 20% minder dan een jaar eerder. In het derde kwartaal van 2019 werden 850 vergunningen verleend, dit is het laagste aantal vergunningen sinds het eerste kwartaal van 2016.

Woningbouwproductie per provincie

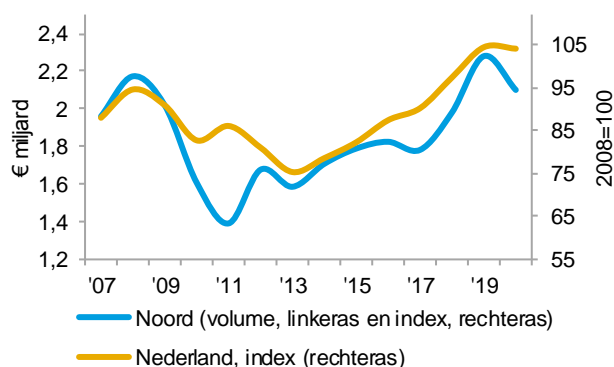
	Volume, € miljoen			Jaarlijkse verandering, %	
	2018	2019	2020	2019	2020
Groningen	920	955	990	4	3,5
Friesland	1.045	1.050	1.025	0,5	-2,5
Drenthe	700	700	685	0	-2
Totaal	2.665	2.705	2.700	1,5	0
Nederland	29.275	29.650	29.375	1,5	-1

Sterke groei in Groningen

De groei van de woningbouwproductie dit jaar werd vooral gedreven door de provincie Groningen (4%). In Friesland was sprake van een lichte stijging van de productie (0,5%) en in Drenthe bleef de productie op hetzelfde niveau hangen als vorig jaar. Naar verwachting krijgen zowel Friesland als Drenthe in 2020 te maken met een krimp van de woningbouwproductie. In Groningen blijft de groei in 2020 aanhouden.

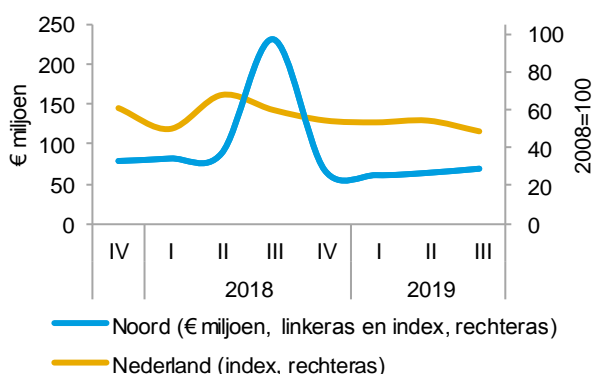
Ontwikkeling utiliteitsbouwproductie

*Utiliteitsbouw groeit sterk

De utiliteitsbouw in Noord groeide dit jaar met 15% twee keer zo snel als het landelijk gemiddelde. De utiliteitsbouwproductie kwam uit op € 2,3 miljard. Naar verwachting krimpt de productie volgend jaar met 8%, terwijl de productie op landelijk niveau licht daalt (-0,5%). Ten opzichte van de andere deelmarkten wordt de utiliteitsbouw in Noord het zwaarst getroffen door de stikstofproblemen. Het gaat hierbij vooral om de nieuwbouw van agrarische gebouwen.

* Nieuwbouw, herstel en verbouw, onderhoud

Bouwvolume vergunningen utiliteitsbouw

Daling vergunningenvolume

In 2018 kwam het totale vergunde volume voor de utiliteitsbouw uit op € 464 miljoen. Hiervan werd ongeveer de helft gerealiseerd in het derde kwartaal van 2018. In 2019 ontwikkelde het volume van de bouwvergunningen zich op een lager niveau door. Het vergunde volume volgt dit jaar een licht positieve trend, maar blijft rond de € 65 miljoen per kwartaal.

*Prijsniveau 2018

Utiliteitsbouwproductie per provincie

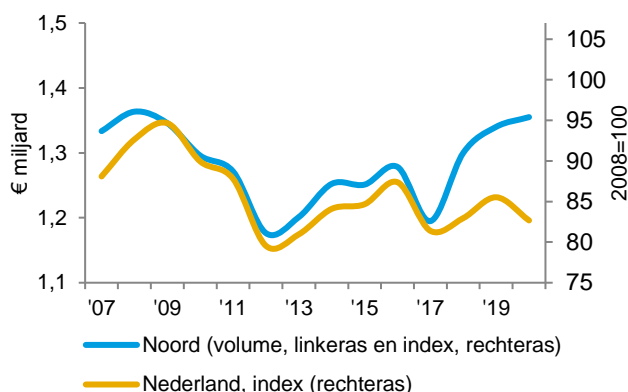
	Volume, € miljoen			Jaarlijkse verandering, %	
	2018	2019	2020	2019	2020
Groningen	745	955	895	28	-6,5
Friesland	825	890	770	8	-13,5
Drenthe	410	435	435	6	0
Totaal	1.980	2.280	2.100	15	-8
Nederland	21.100	22.675	22.600	7,5	-0,5

Groningen drijver achter groei

In lijn met de stijging van het vergunde volume in 2018, groeide de utiliteitsbouwproductie in de regio dit jaar sterk. Deze groei vond voornamelijk plaats in Groningen (+28%), maar ook in Friesland (+8%) en Drenthe (+6%) groeide de utiliteitsbouwproductie sterk. In 2020 slaat het beeld om. In Friesland en Groningen krimpt de productie met respectievelijk 13,5% en 6,5%. In Drenthe blijft de productie hangen op een gelijk niveau als dit jaar.

Ontwikkeling infraproductie

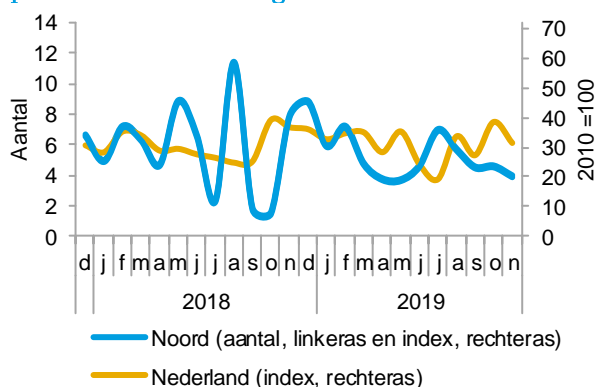

Infraproductie* groeit in 2019

In 2019 groeide de infraproductie in de regio stabiel met 3%; een verdubbeling van de groei vorig jaar. De infraproductie voor 2019 komt uit op ongeveer € 1,3 miljard. Naar verwachting krimpt de productie in 2020 met 3%. Het volume van de infraproductie valt in 2020 terug naar € 1,2 miljard.

* *Nieuwbouw en reconstructie, reparatie en onderhoud*

Openbare aanbestedingen

Afname openbare aanbestedingen

Sinds de tweede helft van 2019 nam het aantal aanbestedingen van infra-projecten in de regio af. Tot en met november zijn dit jaar in totaal 56 infrastructurele projecten openbaar aanbesteed in de regio. In dezelfde periode vorig jaar waren dit er 64. Het totaal aantal openbare aanbestedingen komt dit jaar naar verwachting lager uit dan vorig jaar.

Infraproductie per provincie

	Volume, € miljoen			Jaarlijkse verandering, %	
	2018	2019	2020	2019	2020
Groningen	416	430	420	3,5	-2,5
Friesland	411	425	410	3,5	-3,5
Drenthe	387	395	380	2	-4
Totaal	1.214	1.250	1.210	3	-3
Nederland	16.825	17.275	16.775	2,5	-3

Evenwichtige groei

De productieramingen vertonen over de gehele linie een eenduidig beeld. De infraproductie in de provincies Groningen en Friesland groeide dit jaar 3,5%. In de provincie Drenthe groeide de infraproductie met 2,5%. In 2020 krijgen alle drie provincies te maken met een krimp van de productie, variërend van -2,5% in Groningen tot -4% in Drenthe.